

RECENZE

FRANTIŠEK DVOŘÁK: PO KARLOVĚ MOSTĚ, 20 ZASTAVENÍ S FRANTIŠKEM DVOŘÁKEM
Nakladatelství Lidové Noviny, Praha 2003, 115 stran, fotografické přílohy.

Posuzovaná publikace je ve své podstatě textem stejnojmenného televizního pořadu odvysílaného veřejnoprávní Českou televizí. Obsahem knihy je zpopularizovaný výklad uměleckohistorické povahy, související se stavbou a výzdobou Karlova mostu v Praze. Vzhledem ke značnému společenskému dopadu uvedeného televizního pořadu i knižně vydaného textu a zejména vzhledem ke skutečnosti, že kniha je zatížena i na české poměry neobvyklým počtem až školáckých chyb, omylů a nepřesností, podaných s obdivuhodnou lehkostí a samozřejmostí, považujeme za nutné na nedostatky publikace touto formou upozornit. Následující poznámky nemají povahu vyčerpávajícího přehledu všech věcných omylů knihy, nýbrž jejich cílem je formou příkladů varovat před nekritickým čtením posuzované knihy.

Autor uvádí, že na východním průčelí staroměstské mostecké věže jsou v horním patře sochy sv. Prokopa a sv. Zikmunda (s. 55). Levá socha nepředstavuje sv. Prokopa, nýbrž sv. Vojtěcha. O jeho určení není pochybnosti a dosavadní odborná literatura to potvrzuje. Nepřesnosti se objevují i v popisu výzdoby věže. Autorem označený znak Václava IV. jako „... kroužky, osuška, stočená do kruhu, v němž sedí ledňáček...“ (s. 55) není nic jiného, než notoricky známý motiv ledňáčka v točenci s esoterickým významem. Označení západního průčelí staroměstské mostecké věže jako „zadní strany“ není přesné a vhodné (s. 55). Jednoznačnost tvrzení, že na tomto průčelí byl zobrazen Karel IV. se svou manželkou (s. 55), není opodstatněná. Ikonografie původní sochařské výzdoby tohoto průčelí není bezpečně pramenně doložena, předpokládá se zde výzdoba s ústřední postavou Madony s dítětem a s adorujícím panovnickým párem, ale ani to není vůbec jisté. V odborné literatuře běžně označovaná postava vězníka na konci přístupového schodiště na ochoz věže je zde popsána jako postava muže, který „...si zvedá šat a cosi ukazuje vzadu.“ Autorovo sdělení o načasování korunovace Václava IV. na svátek sv. Víta (s. 53) není laikovi srozumitelné, neboť Václav IV. byl korunován celkem dvakrát. Kromě korunovace na českého krále dne 15. 6. roku 1363, kterou má autor nepochybně na mysli, byl Václav IV. dne 6. 7. roku 1376 korunován i na krále římského. Socha sedícího Václava IV. na východním průčelí věže má na hlavě korunu římského krále a ne korunu císařskou, jak uvádí autor (s. 52), jelikož císařem římským nikdy nebyl. Chybné jsou veškeré údaje a z nich vyplývající dedukce autora opírající se o mylnou představu o tom, že Václav IV. byl římským císařem (s. 52). Autor dále uvádí (s. 52), že nad vchodem (míněn tím průjezd věží na most) jsou mimo jiné znaky Zhořelce a Dolní Lužice. Dle něj tyto dvě země Karel IV. získal v roce 1373 a od českých zemí byly odděleny roku 1379. Tyto údaje autor zřejmě dílem nekriticky a dílem zkresleně převzal z publikace K. Novotného a E. Pocheho.¹⁾ Autorova dedukce, že

přízemní část věže (ovšem bez klenby) musela stát již za života Karlova je zřejmě kupodivu správná, ovšem je nutno ji opřít o zcela jiné důvody.²⁾ Autorovo převzaté tvrzení, že stavbu mostu od roku 1357 vedl Petr Parléř, je nutno konfrontovat se závěry nových bádání v této věci.³⁾

Sv. Bernard z Clairvaux je uveden nepřesně mimo jiné jako „... spisovatel cisterciáckého řádu v Burgundsku.“ (s. 11). Klášter křižovníků s červenou hvězdou je nesrozumitelně lokalizován na Křižovnickém náměstí jako „po pravé straně náměstí ...“ (s. 47). Klášter je zde označen nepřesně pouze jako „... klášter křižovníků ...“ a uveden pod tímto názvem jako jediný řád založený v Čechách (s. 47). Jak známo, klášterů tohoto označení existovalo ve středověku několik, v Čechách byl založen pouze řád křižovníků s červenou hvězdou. Označení Klementina jako „... druhé pražské univerzity.“ (s. 45 a 47) je nepřesné a zavádějící. Klementinum bylo historicky především komplexem budov řádu jezuitů a ne pouze univerzitou. Průčelí kostela sv. Salvátora na Křižovnickém náměstí není „proti“ kostelu sv. Františka (s. 48), vlniční sloup není „úplně na rohu“ Křižovnického náměstí (s. 50), na Mariánském morovém sloupu na Hradčanském náměstí není osm postav českých světců (s. 72), světců je tam celkem devět, z toho pouze čtyři jsou českými zemskými patrony.⁴⁾ Ema Destiniová nevlastnila nikdy Kaiserštejnský palác na Malostranském náměstí (s. 107), kde obývala v letech 1908 až 1914 byt ve druhém patře, atd. atd.

Z formálního hlediska publikaci schází seznam základní literatury, naproti tomu je přiložen seznam použitých archivních zdrojů, u kterých ovšem není jasné, kde-li o využití archivní fotografie či texty. Textu by jistě v tomto případě prospělo, kdyby byl lektorován erudovaným odborníkem. Formát knihy je praktický, kapesní.

Závěrem je nutno přičinit tuto poznámku. Jak je již uvedeno v úvodu této recenze, společenský dopad televizního pořadu i knihy je zřejmě bohužel značný. Kniha byla po svém uvedení na trh na čas zařazena na přední místo v žebříčku nejprodávanějších knih, nepočítaje v to beletrii a lze předpokládat, že i sledovanost původního televizního pořadu byla vysoká. Mezi nejširší veřejnost se tak dostalo množství nepravdivých údajů, leckdy zásadní povahy. Byla tak promarněna příležitost informovat širokou veřejnost, jejíž zájem je, zdá se, značný, sice populární a srozumitelnou formou, ale věcně správně a přesně o významných pražských památkách. Tato skutečnost je o to smutnější a méně pochopitelná, že autorem textu knihy je vysokoškolský pedagog, který padesát let vyučuje dějiny umění na různých vysokých školách.

JAROSLAVA KROUPOVÁ, PAVEL KROUPA

2) J. Vítovský, K datování, ikonografii a autorství Staroměstské mostecké věže, *Průzkumy památek* I/ 2, Praha 1994, s. 17.

3) J. Vítovský, o. c., s. 26.

4) Umělecké památky Prahy, Pražský hrad a Hradčany, Praha, 2000, s. 451 n.

1) K. Novotný, E. Poche, *Karlův most*, Praha 1947, s. 84.